

MUHTEŞEM YÜZYIL DİZİSİNDE KAHRAMAN MALKOÇOĞLU KARAKTERİ VE DEĞİŞEN KÜLTÜREL BELLEK

EMEL ATEŞÇİ*
GÖZDE İSLAMOĞLU**

Giriş

Varlığını devam ettirmek insanoğlunun en temel ihtiyaçlarından birisi olmuştur. Kendi bedenini ve sağlığını korumak, dahası ailesi ve yakınları için hatta daha genelinde ait olduğu toplum için sağlıklı, güvenli, huzurlu bir yaşam alanı oluşturmak en önde gelen amaçlarındandır. Gelişmişlik seviyesi arttıkça başta doğa ile giriştiği yaşam mücadelesinde kendisini koruyan taraf olan insanoğlu, icat ettiği alet ve makinelerle doğaya hâkim olmuştur. Fakat ister ilkel dönemlerde ister modern dönemde olsun, kendini koruma ve devam ettirme arzusu yaşamın temelinde yer almaktadır.

Bu anlamda kahraman arketipi tıpkı halk hikâyeleri, destanlar, efsaneler, masallar ya da roman gibi anlatılar kadar filmlerde ve dizilerde önemli bir işleve sahiptir. Örneğin filmlerde kahramanlık anlatıları o topluma yönelik bir tehdidi ya da kötülüğü bozguna uğratan kişileri ele almaktadır. Bu tarz kahramanlık anlatılarında, kötünün karşısında erdemli bir kahraman vardır. Kahraman herkesin paylaştığı genel normları taşıırken, kötü karakter ise bunları yıkmaya çalışmaktadır. Anlatı sonunda ise değer ve normlar için mücadele eden kahraman kazanmaktadır (Ryan ve Lenos, 2012: 147).

Kahramanlar güç sahibidir, kötülüklerin karşısında dururlar ve güçsüz olanları korurlar. Toplumsal yapının devamlılığını sağlarlar. Bir kahramanın varlığını bilmek, toplumun üyesi olan bireye bir anlamda güven duygusu da vermektedir. Özellikle geçmişte yaşadığı bilinen, gerçekten o toplumdaki çıkmış olan kahramanların film ve dizilerde yer alması ise izleyicinin o karakterle özdeşlik kurarak ya da o karaktere hayranlık geliştirerek bir nevi katarsise ulaşmasını ve bunun yanında topluma olan aidiyetini pekiştirmesini sağlamaktadır.

Sözlü kültürün egemen olduğu toplumlarda, bireylerin ihtiyaç duyduğu türden kahramanlık öyküleri, halk hikâyeleri aracılığıyla korunup aktarılmıştır. Yaşanmış olaylar, o dönemin âşıkları yani hikâye anlatıcıları tarafından halka açık meydanlarda anlatılarak, kimi zaman değişikliklere uğrayarak nesilden nesle aktarılmışlardır. Hikâye anlatıcıları, hikâyeleri bir defada bitirmemişler, merak duygusu uyandırarak günlere yaymışlardır. Dinleyenler oluşan merak duygusu

* Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Sinema ve Televizyon Bölümü, e-mail: emel.atesci@kocaeli.edu.tr

** Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Sinema ve Televizyon Bölümü, e-mail: gozde.islamoglu@kocaeli.edu.tr

ile hikâyenin devamını, izleyen günlerde takip etmişlerdir. Hikâye anlatımının bu özelliği, onu günümüzün televizyon dizileri ile benzer kılan en önemli özelliklerdendir.

Yazının henüz bulunmadığı, elektronik aletlerin olmadığı sözlü kültür toplumlarında halk hikâyeleri oldukça önemlidir. Sanders'a göre hikâyeler sözlü kültürlerin can damarıyken, hikâye anlatıcıları topluluğun yüreğidir. Anlatılan hikâyelerle topluluk bağları, kimlik bilinci güçlenir (aktaran Demirkol, 2005: 8-9). Bunun yanı sıra, dilden ve toplumsal yaşamdan kaynaklanan halk hikâyeleri, toplumun kültürel belleği olarak da işlev görmektedirler. Yazının icadıyla birlikte halk hikâyeleri de yazılı bir format içinde yer almaya başlamışlardır. Artık sözlü gelenek zayıflarken bu hikâyeler âşıklar ya da âşıklardan hikâyeyi öğrenenler tarafından yazıya geçirilmeye başlamışlardır.

Sözlü toplumlardan; televizyon, sinema, bilgisayar gibi araçların hâkim olduğu ikincil sözlü kültüre geçilmesiyle birlikte halk hikâyeciliği tamamen yok olmamış, farklı biçimlerde varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Televizyon dizileri, süregelen bir anlatıyı devam ettirmesi ve gerek konu, gerek karakterleriyle halk kültüründen kaynaklanması açısından ele alındığında; halk hikâyelerinin devam ettirildiği bir alan olarak da görülebilmektedir. Söz konusu modern anlatı biçimlerinin, halk hikâyeleri ve halk hikâyeciliğinden önemli izler taşıdığı görülmektedir (Çevik, 2015: 37). Matbaanın bulunuşu ile yazıya dökülen halk hikâyelerini, dramatik bir anlatı formunda yeniden canlandıran televizyon Kaplan'ın (1993: 52) tanımıyla, çağdaş toplumların en önemli hikâye anlatma aygıtıdır.

Televizyon dizileri ise halk hikâyelerinin aktarıldığı başlıca formatlardır. Farklı gerçeklik kırılmalarını içeren format özellikleriyle diziler, 'duygusal gerçekliğin' kurgulanmasında etkin rol oynamaktadırlar (Otan, 2014: 183). Dizilerdeki kahramanlar birer imge olarak anlatının ilerlemesinde önemlidir. Görüntünün başat olduğu modern toplumda ise bu imgeler farklı bir anlam kazanmıştır. Öyle ki sözlü kültürde imgeye, hikâye anlatıcısı yaptığı betimlemeler, taklitlerle ruh ve gerçeklik kazandırırken; fotoğrafın icadı ile başlayan süreçle birlikte günümüzde imge görsel olarak bir gerçeklik kazanmaktadır. Bu çalışma kapsamında ele alınan Malkoçoğlu karakteri açısından bakıldığında, kaynağını gerçek yaşamdan almış fakat dizi için kurgulanmış olan karakterin, öyküsünü görüntü üzerinden anlattığı görülmektedir. Bu bağlamda izleyici de Malkoçoğlu'nu canlı bir imge gibi izlemekten hoşlanmaktadır.

Dizi, aynı ana karakterler ve genellikle sürekli bir mekân ortak paydasında birbirinden farklı olay dizilerinden oluşan dramatik anlatılar bütünüdür. Yayıncı kuruluş tarafından kabul edilen başarı kriterleri dizinin uzun sürüp dikkat çekmesi, merak uyandırması ve izleme alışkanlığı oluşturmaktır (Ilhan, 2014: 94-95). Kendisine sözlü kültür döneminin anlatı modeli olan hikâyeleri temel alan televizyon, bu anlatı modellerini kullanarak modern toplumda sözlü kültürün yeniden merkezi hale gelmesini sağlamıştır (Silverstone'dan aktaran Kaplan, 1993: 52).

Hem halk hikâyeciliği geleneğinde hem de televizyon dizilerinde, anlatının temel unsurlarından olan kahraman, merkezi konumunu devam ettirmektedir. Halkın yaratma dünyasından kaynaklanan halk hikâyelerinde yer alan kahramanlar, geçmişten bugüne halkın belleğinde yaşayarak gelmişlerdir. Yaptıklarıyla, halkın belleğinde iz bırakmışlardır. Halka kendi değerleriyle seslenerek çağları aşarlar (Binyazar, 1996: 17) Bu bağlamda bir halk kahramanı olan Malkoçoğlu, 16. yüzyıldaki hikâyesini, 21. yüzyılın insanına anlatabilmekte ve o halkın kadim belleğine seslenmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı Muhteşem Yüzyıl dizisindeki Malkoçoğlu'nun taşıdığı özelliklerin tespit edilmesi ve kahramanlık olgusu çerçevesinde analiz edilmesidir. Bu bağlamda dizideki Malkoçoğlu, sinema filmlerindeki Malkoçoğlu karakteri ile arasındaki farklılıklar açısından karşılaştırılmakta, değişen kahraman algısı ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Araştırma bulgu ve sonuçları, kahramanlık algısındaki değişimin toplumun kültürel belleğini şekillendirmedeki etkisini anlamak açısından da önem taşımaktadır. Cüneyt Arkın ve Burak Özçivit tarafından canlandırılan Malkoçoğlu karakterlerinin taşıdıkları farklılıkların detaylı bir şekilde ele alınıp derinlemesine incelenmesi, günümüzdeki dizilerin tarihsel katkılarını gözlemleyebilmeyi de mümkün hale getirmektedir.

Muhteşem Yüzyıl dizisindeki Malkoçoğlu'nun taşıdığı özelliklerin filmlerdeki Malkoçoğlu özellikleri ile karşılaştırıldığı bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri içinde etkin bir şekilde kullanılan doküman incelemesi tercih edilmiştir. Yazılı kaynakların yanı sıra filmler, videolar ve fotoğraflar da bu yöntem içinde veri toplama ve verileri yorumlama açısından kullanılabilir. Yüz ifadeleri, vücut hareketleri ve mimikler filmlerde kendi bağlamları içinde gözlemlenebilmektedirler. Bu yöntemle birlikte araştırmacılar, belli bir sürekliliğe sahip olan görüntüleri birden fazla kez izleyerek gözleme olanağına erişmektedirler. Böylece bu dokümanlar üstünde çalışan diğer araştırmacıların sonuçları ile karşılaştırma yapmak ve yeni sonuçlara ulaşmak da mümkündür. Yöntemde özellikle dikkat edilmesi gereken nokta ise başkaları tarafından oluşturulan bu materyallerin bir yanlılığa sahip olabileceğini göz önünde bulundurmak (Marshall ve Rossman'dan aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2013: 219). Bu çalışmada analiz birimi olarak karakterler etrafında yazılan televizyon dizileri seçilmiştir. Araştırma kapsamında öncelikle Muhteşem Yüzyıl dizisinde Malkoçoğlu'nun yer aldığı bölümler tespit edilmiş ve bu bölümler derinlemesine izlenmiştir. Dizideki Malkoçoğlu karakter özellikleri belirlenirken, kahramanlık olgusu da dikkate alınmıştır. Daha sonra elde edilen veriler Malkoçoğlu filmlerindeki karakter özellikleri ile karşılaştırılmış, dizi ve filmler arasında bir bağ kurularak yorumlanmıştır.

I. MUHTEŞEM YÜZYIL DİZİSİ VE MALKOÇOĞLU BALI BEY

Uzun soluklu bir tarih-kurgu dizisi olan Muhteşem Yüzyıl'da Osmanlı İmparatorluğu padişahı Kanuni Sultan Süleyman hanedanının başından geçen olaylar ve saray hayatı ele alınmaktadır. Tarihin modern bir anlatı olarak kurgulandığı dizide önemli tarihi zaferlerin, taht kavgalarının, hâkimiyet mücadelelerinin yanı sıra aşk ilişkilerine de yer verilmektedir.

Bu çalışmada ele alınan dizi karakteri Malkoçoğlu Yahyapaşazade Bali Bey, 16. Yüzyılın ilk yarısında yaşamış olduğu bilinen, Kanuni Sultan Süleyman ile Macaristan'daki savaşlara katılmış bir halk kahramanıdır. Devletinin bekası için canını ortaya koyan korkusuz bir Türk akıncı beyidir. Adalet için savaşır ve mazlum olanın yanındadır.

Muhteşem Yüzyıl dizisinde Malkoçoğlu karakterini 26. bölümden (21 Eylül 2011) başlayarak Burak Özçivit canlandırmıştır. Diziye 26. bölümde dâhil olan Özçivit, 56. bölümden sonra ayrılmıştır. Fakat izleyicinin beğenisini kazanmış olan ve çok tutulan Malkoçoğlu karakteri, diziye 84. bölümde yeniden katılmış ve 103. bölüme kadar da dizide kalmıştır. Malkoçoğlu dizide Kanuni Sultan Süleyman'ın en yakın adamlarından biridir. Kahraman, güvenilir ve sadık bir Türk akıncısıdır.

Malkoçoğlu, Mohaç Savaşı hazırlıklarında ve savaşta Kanuni Sultan Süleyman'ın hizmetinde olmuştur. Savaş bitince ganimetleri getirme göreviyle İstanbul'a gelen Malkoçoğlu, padişahın güvenini kazanarak 'has odabaşı' makamına yükselmiştir. Bu görevi sırasında padişahın en yakınında bulunmuş aynı zamanda verdiği önemli görevleri yerine getirmiştir. Armin ve Aybige adlı karakterlerle girdiği aşk ilişkileri, dizide yer aldığı ilk dönemde karakterle ilgili olay akışını belirleyen önemli anlatılar olmuştur. Şehzade Mustafa'nın nişanlısı Aybige Hatun'a âşık olması ve bunun ortaya çıkması sonucu; önce ölüm cezası almış fakat sonra suçsuzluğuna inanılıp memleketine dönmesine izin verilmiştir.

Dizinin 84. bölümünde yeniden diziye giren Malkoçoğlu'nun herkesin gözünde bir otoritesi vardır. Malkoçoğlu'na şehzadelerin eğitim ve taliminde de çok güvenilmektedir. Şehzade Mehmet'in sefer öncesi kılıç talimlerini yine Malkoçoğlu yaptırmaktadır. Malkoçoğlu'nun savaşlardaki kahramanlıkları herkesin dilindedir ve bu kahramanlıklar ondan daha çok etkilenmesini sağlamaktadır. Malkoçoğlu saraya yeniden geldikten sonra, olumlu özellikleri ve kahraman kişiliği de göz önünde bulundurularak Kanuni Sultan Süleyman tarafından onun hususi musahibi yapılmıştır. Bunda zeki, çevik, dikkatli, hızlı, sadık ve güvenilir yapısının da etkisi büyüktür. Böylece Malkoçoğlu, Kanuni'yi korumanın yanında onun hususi işlerinde danışmanlık ve yardımcılık da etmeye başlamıştır.

Malkoçoğlu sadece devlet adamları ve padişah tarafından değil kadınlar tarafından da oldukça beğenilmektedir. Kanuni Sultan Süleyman'ın kızı Mihrimah Sultan çocukluğundan beri Malkoçoğlu'na hayranlık duymaktadır. Saraydan ayrıldığında küçük bir kız olan Mihrimah Sultan, Bali Bey tekrar saraya geldiğinde büyümüş genç bir kız olmuştur. Kanuni ile çıktıkları sefer sırasında Mihrimah Sultan Malkoçoğlu'na duyduğu hisleri anlatan bir mektup yazmış ama uzun bir süre bu mektuba yanıt alamamıştır. Daha sonra aldığı yanıt ise Malkoçoğlu değil başkası tarafından yazılmıştır. Mektubun başkası tarafından okunması ve yanıtlanması Bali Bey'in aynı zamanda başkaları tarafından kiskanıldığı ve bir açığının arandığının da göstergesidir. Malkoçoğlu Bali Bey hususi musahibi olarak Kanuni'ye en yakın kişidir ve bu da saray içinde onun konumunu sarsmaya çalışan kişilerin ortaya çıkmasını beraberinde getirmektedir.

Hürrem Sultan da Malkoçoğlu'nun kızının etrafında olmasını istememektedir. Kızının ona olan zaafından rahatsız olmaktadır. Hürrem Sultan'ın Malkoçoğlu'na karşı mesafeli olması Şah Sultan'ın Bali Bey'i damat olarak istemesinde bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Malkoçoğlu'nun hanedana olan bağlılığı ve kuvvetli bir bey olması hanedanın devamı için de olumlu özellikler olarak görülmektedir. Bali Bey, şehzadelerden sonraki ilk adamdır. Hanedanın önde gelen isimleri ona güvenmektedir. Hanedan menfaatleri de Malkoçoğlu için çok önemlidir. Kendisinden önce hanedanı düşünmektedir. Bu nedenle mektubu öğrendikten sonra kendisi de hünkâra ve hanedana sadakatle bağlı bir asker olarak Mihrimah Sultan'a karşılık veremeyeceğini belirtmiştir. Ayrıca Şah Sultan'ın kızıyla evlenmeyi de istememektedir. Kendisi lafına inanılan, sadık bir beydir. Bu konumu, kendisine verilen değeri ve duyulan güveni sarsmak istememektedir ve ona göre hareket etmektedir. Bunu her fırsatta dile getiren Bali Bey, Kanuni Sultan Süleyman'a da evlilik gibi bir düşüncesi olmadığını söylemiştir.

Malkoçoğlu'nun kalbinde kimse yoktur. O kendi deyimiyle sadece hünkârına hizmet eden bir askerdir. Evliliğe mesafelidir ama güçlü ve çekici bir erkek olarak da kadınlarla gezmeyi ve vakit geçirmeyi sevmektedir. Ancak aşkına karşılık bulamayan Mihrimah Sultan, Malkoçoğlu'nun her hareketini izlemesi için peşine birini takmıştır. Bu takip sonucunda Bali Bey'in

görüştüğü kadınlarla ilgili bilgiler elde eden Mihrimah Sultan, bu kadınlarla uğraşmaktan da geri durmamaktadır. Ama sonuç değişmemiştir. Mihrimah Sultan bunun üstüne Bali Bey'in Venedik elçisinin yeğeniyle görüştüğünü de Kanuni Sultan Süleyman'a bildirmiştir. Kendisi engel olamasa bile Kanuni'nin bu görüşmeleri sonlandırabileceğine inanmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman, bu konu ile ilgili yaptığı görüşmesinde Bali Bey'in kendisi için herkesten ayrı ve örnek alınacak sadakatte bir karakter olduğunu, ayrıca kendisini temsil ettiğini tekrarlayarak kadınla yaptığı görüşmeyi sonlandırmasını istemiştir. O konuşma sonrasında Malkoçoğlu yine kendi hislerini hiçe sayarak, hünkârının sözünü dinlemiştir.

Bali Bey'in Hürrem Sultan ile yaptığı konuşmada kendisini hala bir çocuk olarak gördüğünü duyan Mihrimah Sultan, kişisel çıkarlarını da hesaplayan Rüstem Paşa ile evlenmektedir. O da Malkoçoğlu'nun Kanuni ile olan yakın ilişkisini kıskanan ve bunu en açık biçimde ortaya koyarak, çeşitli planlar yapan bir karakterdir. Rüstem Paşa, herkesin Bali Bey hakkında taşıdığı olumlu düşüncelerin aksine Bali Bey'e sürekli olumsuz özellikler atfetmektedir. İçki içmesi ve kadınlarla kurduğu ilişkilere de gönderme yaparak Bali Bey'in hak ettiğinden daha fazla değer gördüğünü düşünmektedir. Amacı onun padişahın gözündeki değerini azaltmaktır. Mihrimah Sultan'ın evlenmeden önce Malkoçoğlu'na duyduğu ilgiyi bilen ve kendisinin yeterince sevilmediğini düşünen Rüstem Paşa, bu açıdan da bir kıskançlık beslemektedir.

Rüstem Paşa'nın davranışları ve hakkında söyledikleri Bali Bey'i rahatsız etmeye başlamıştır. Bundan dolayı Kanuni Sultan Süleyman'a giderek yapacakları seferden sonra memleketine dönerek akıncı beyi olarak devam etmek istediğini belirtmiştir. Kendi deyimiyle fitne-fesatlardan ve Rüstem Paşa'dan da hoşnut değildir. Bir akıncı beyi olarak sabit bir yerde durmak istememekte, kendisini saraya ait hissetmemekte ve yeni başarılar elde etme amacı gütmektedir. Böylece Malkoçoğlu, seferden sonra hünkârın da izniyle saraydan ve diziden ayrılmaktadır.

2. KAHRAMAN MALKOÇOĞLU

Kahraman her ne kadar güçlü ve düşmana karşı yenilmez olsa da onun da insani zayıflıkları, zaafı, acıları vardır. Bu bakımdan kahramanı kendilerinden biri gibi gören izleyici, kendi benliğinin yansımaları da gördüğü karakteri sahiplenir.

Günümüzün hikâye anlatıcısı olan televizyon, toplumsal değişimlere bağlı olarak geçmişe ait kişileri, olayları, sembolleri yeniden sunmaktadır. Efsane ile benzer özellikler taşıyan ve masallardan farklı olarak gerçek öyküler anlattığı kabul edilen halk hikâyeleri, günümüzde sözlü toplumlardaki gibi bir işleve sahip değildir. Ong'un deyimiyle ikincil sözlü kültüre ait olan televizyon, bu bağlamda, eskiden ozanların, âşıkların kahvehane gibi yerlerde anlattığı halk hikâyelerini, ekran başında kendisini dinleyen izleyicilere anlatmaktadır. Malkoçoğlu da bu bağlamda zamana uydurularak yeniden anlatılan bir halk kahramanı olarak karşımıza çıkmaktadır. İlkel bir topluluk için anlatıcı ne kadar önemliyse, modern toplum için televizyon da en az onun kadar belki daha fazla önemlidir.

İster sözlü kültüre ait halk hikâyelerinde olsun, ister film veya dizilerde olsun 'kahraman' anlatıyı oluşturmada en temel unsurlardandır. Dinleyici veya izleyici genellikle kahramanla özdeşlik kurarak; kimi zaman da ona hayranlık besleyerek anlatıya dâhil olur. Bu durumda, anlatı görsellik kazandığında kahramanın nasıl ve hangi oyuncu tarafından canlandırılacağı;

mimiklerinden, kıyafetlerine kadar her şey oldukça önemlidir. Malkoçoğlu, dizide ilk görüldüğü sahnede, daha rahat hareket edebileceği akıncı kıyafetleri içindedir. İstanbul'a geldikten sonra statüsünü belli edecek şekilde bir bey gibi giyinir. Dizinin 38. bölümünde has odabaşı olduktan sonra ise giyimi saraydakine uyum sağlar, deri kıyafetleri kadifeye dönüşür. Bu kıyafetler saray içindeki görevler ya da saray dışındaki (sefer vb.) durumlarda siyah veya yeşil renkte tercih edilmektedir.

Filmler açısından değerlendirildiğinde oyuncular, bir filme ait en unutulmayan öge olarak nitelenmektedir. Oyuncular bu bağlamda arzulara, olunmak istenen, düşünülen ve görmek istenilen temsillere dönüştürülerek izleyicilere sunulmaktadırlar. Halkın arzuladığı, merak ettiği ve ilgi duyduğu oyuncular, anlatıların en değerli ögesi haline gelmişlerdir. İzleyicide çeşitli beklentiler ve özdeşleşme isteği yaratan bu oyuncular, yıldız oyuncu sistemini de beraberinde getirmiştir. Filmlerde oyuncular, anlatı mizanseninin birer parçasıdır ve oyuncunun hareket, jest ve mimikleri de önem kazanmaktadır (Kolker, 2011: 157-158).

Halk hikâyelerinin bir nevi devamı niteliğinde olan televizyon dizileri de temelde bu beklentiler ve özdeşleşme isteğinden yol çıkarak karakteri oluşturmaktadır. Aynı şekilde oyuncuların hareket, jest ve mimikleri hikâyeleri beslemektedir. Ancak karakterlerin yaratımı açısından değerlendirildiğinde sinema filmlerinden daha farklı yaklaşımların söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. Bunun en önde gelen nedenlerinde biri sinema filmi ile dizi sürelerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Genellikle 90 dakikalık sinema filmlerine karşılık; dizilerin birçoğu aralardaki reklam kuşaklarıyla beraber yaklaşık 180 dakikalık bir zaman dilimini kapsamaktadır ve sezona yayılmaktadır. Dolayısıyla bir dizi karakteri, bölümler ilerledikçe daha da derinlik kazanmaktadır.

Türk filmlerinden farklı olarak Muhteşem Yüzyıl dizisinde Malkoçoğlu'nun kahramanlığı ve akıncılığının yanında Kanuni Sultan Süleyman ve diğer hanedanla olan ilişkileri daha detaylı bir şekilde yansıtılmaktadır. Daha uzun bir sürece yayılan hikâyede yan karakterler ve ana karakterler de Bali Bey ile ilgili his ve düşüncelerini dizide parça parça işlemektedir. Ayrıca Mihrimah Sultan ve Şah Sultan'ın kızı Esmehan Sultan arasındaki Bali Bey'le evlenme çekişmesi gibi aşk ilişkileri ve entrikalar da yine Muhteşem Yüzyıl'daki Malkoçoğlu'nu filmlerdeki karakterden ayırmaktadır.

Genel anlamda değerlendirildiğinde tüm anlatılarda olduğu gibi Muhteşem Yüzyıl'daki karakterleri de metinlerarasılık bağlamında ele almak mümkündür. Türk filmlerindeki yıldız oyunculara atfedilen bir takım özellikler, dizideki bu aşk üçgeninde de karşımıza çıkabilmektedir. Bali Bey, Ayhan Işık gibi beyefendi, çekici ve yakışıklı bir erkektir. Kadınların gözdesidir, âşık olunacak erkektir ve bir karizması vardır. Sadece genç kızlar için evlenilecek bir erkek değil aynı zamanda anneler için de iyi bir damat adayıdır. Esmehan Sultan, Belgin Doruk gibi hanımefendi bir karakterdir. Sessiz, sakin, düşünceli, destekleyici ve aşkını içinde yaşayan biridir. Bali Bey'e değil Şehzade Mehmet'e âşıktır ama bunu söylemeye cesareti yoktur. Hüzünlü ve masum bir yanı vardır. Mihrimah Sultan ise Kanuni Sultan Süleyman'ın kızıdır ve her istediğini elde edebileceğini düşünmektedir. Türk filmlerindeki zengin şımarık kızları hatırlatmaktadır. Bali Bey tarafından kendisine verilen hayır cevabını kabul etmeyerek üstüne gitmektedir. Ayrıca Bali Bey'in peşine onu gözetlemesi için taktığı adamdan edindiği bilgiler doğrultusunda kadınların karşısına çıkıp onunla görüşmemelerini söyleyecek kadar ileri gitmektedir. Hatta

kendi gücünün yetmediği yerde Malkoçoğlu'na engel olması amacıyla Kanuni Sultan Süleyman'a bile bu ilişkileri aktarmaktadır.

Sinema filmlerinde, yönetmen oyuncuyu karakterin nasıl davranması gerektiği konusunda daha çok yönlendirirken; dizi oyuncusu yavaş yavaş derinleştiği ve adeta ruh kattığı karakter ile senaryonun ilerleyen bölümlerine yön verebilmektedir. Örneğin son dönemde oldukça ilgi gören tarihi dizilerden Diriliş Ertuğrul'da, Ertuğrul karakteri, onu canlandıran Engin Altan Düzyatan ile bugünkü imajına kavuşmuştur. Benzer biçimde Muhteşem Yüzyıl dizisinde Malkoçoğlu Bali Bey'i canlandıran Burak Özçivit; bölümler ilerledikçe oturuşuyla, kalkışıyla, kızdığı zamanki mimikleri ya da mutlu olduğunda nasıl gülümsediğiyle bir Malkoçoğlu karakteri inşa etmiştir.

Sinema dili ile dizilerde kullanılan anlatım teknikleri temelde birbirinden farklıdır. Buna karşılık gelişen televizyon teknolojisi ve büyüyen ekran boyutlarıyla birlikte, dizilerin anlatım teknikleri, sinemanın dramatik anlatımına yakınlaşmıştır. Yakın plan çekimler, yavaşlatılmış kurgu, flashback'lerle zamanla oynama türünden teknikler bugünün birçok dizisinde kullanılmaktadır. Sinema filmlerine göre, diziler daha çok kapalı mekânlarda geçer, kullanılan mekân sayısı daha kısıtlıdır. Bu, uzun bir zamana yayılan projenin maliyetleri açısından önemli olduğu kadar hızlı olmanın gerekliliği olarak da başvurulan bir yöntemdir. Her hafta 2,5/3 saatlik bir zaman dilimini dolduracak uzunlukta bölüm yetiştirecek olmak hem yapım açısından hem de kahramanın gelişimi açısından bazı kısıtlamaları da beraberinde getirebilmektedir. Cüneyt Arkın'ın Malkoçoğlu daha çok kavga ederken, Burak Özçivit'in kavga sahnesi daha azdır; çünkü bu tür sahneler itina ister, kısa sürede bölüm yetiştirme kaygısıyla dizi kahramanı daha çok kapalı mekânlarda (meyhane, çarşıdaki kahve, saray, sarayın bahçesi gibi yerlerde) olmak zorundadır.

Sinema filmlerinde anlam yaratma noktasında kameraların farklı yüksekliklerde konumlandırılmaları söz konusudur. Böylece filmdeki aksiyonla bağlantılı biçimde anlam çeşitliliği oluşturulmaktadır. Bu bağlamda çekim açıları, üzerinde durulmak istenen konuları izleyiciye sunarken, karakterlerin özelliklerine vurgu yapmaktadırlar. Kameralar yardımıyla anlam, bir bağlama oturmaktadır. Örneğin yukarıdan yapılan çekimler baskınlık ve üstten bakma izlenimi yaratırken güç, prestij ve ahlaki açıdan daha aşağıda kalan karaktere dikkat çekmektedir. Aşağıdan yapılan alt açılı çekimler ise karakterlerin boyutlarını daha da büyütmede, karaktere üstün güç, otorite ve değer katmaktadır (Ryan ve Lenos, 2012: 73-74).

Muhteşem Yüzyıl dizisinde de diğer anlatı türlerinde olduğu gibi anlam yaratmak için çeşitli kamera açılarından yararlanılmaktadır. Farklı konumlara yerleştirilen kamera, rol alan oyuncuların o yapım içindeki rollerini aktarma ve pekiştirme işlevlerini de üstlenmektedir. Örneğin Malkoçoğlu diziyeye tekrar döndüğü bölümün açılış sahnesinde yanında iki akıncıyla birlikte atının üstünde görünmektedir. Kalabalık bir grubun ormanda kendisine pusu kurmasıyla birlikte onlarla dövüşen Malkoçoğlu, alt açılı kamera çekimleriyle gösterilmektedir. Böylece dövüş sürecindeki heyecan arttırılmakta ve Malkoçoğlu'nun gücüne, üstünlüğüne vurgu yapılmaktadır.

Kamera açıları kadar çekim planları da anlatılarda önemli bir yere sahiptir. Televizyonda alanın sınırlı olması ve izleyici ile kurulan yakınlığın artmış olmasından dolayı daha çok boy plan, göğüs plan ve yakın (yüz) planlara ağırlık verilmektedir. Boy plan özellikle dövüş ve aksiyon sahnelerinde izleyicilerin olayları görebilmeleri için tercih edilmektedir ve insan figürleri daha

belirgindir. Göğüs planda insan figürleri göğüsten yukarısı görünecek şekilde kadrajlanmaktadır. Bu plan, yakın mesafeden izlenen bir araç olmasından dolayı televizyonda çok kullanılan bir plandır. Yakın (yüz) planda ise kişisel detaylar ön plandadır. Önemli karakterler, tepkiler ve diyaloglar yakın planlarla aktarılırken, izleyicilere önemli detaylar da gösterilmektedir (Edgar-Hunt, Marland, Rawle, 2012: 124).

Malkoçoğlu hızlı ve çeviktir, iyi bir nişancıdır. Düşmanın kalbine hançeri sapladığı sahne ve benzeri mücadele sahneleri detaylı bir şekilde kamera açıları ve planlar yardımıyla pekiştirilmektedir. Malkoçoğlu'nun dövüş sahneleri genellikle boy planla verilirken, önemli konularla ilgili düşünceli olduğu zamanlar ya da ciddi meseleler ile ilgili diyalogları göğüs plan ve yakın (yüz) planlar aracılığıyla aktarılmaktadır.

Muhteşem Yüzyıl'da anlatımı desteklemek açısından metaforik anlatımlara ve yan anlamlara da sıklıkla yer verilmektedir. Örneğin Kanuni Sultan Süleyman'ın anlattığı büyük kurt hikâyesinde arka planda Malkoçoğlu gösterilmektedir. Hikâye Kanuni Sultan Süleyman'ın sesiyle devam ederken, ekranda savaş alanındaki Malkoçoğlu görüntüsü vardır. Bu bir kurt hikâyesidir. Hikâyeye göre kurt sürüleri birbirine benzememekte ve insanlar gibi yürüdükleri toprağa göre şekillenmektedirler. İkiye ayrılan kurt sürülerinden küçük bir grup önden köpeklerin olduğu yere gidip onlara saldırmakta, yenilmiş gibi yaparak geri çekilmektedir. Köpekler peşlerine takılıp diğer grubun olduğu yere gittiklerinde ise kendilerini hilal biçiminde dizilerek bekleyen bir kurt sürüsüyle karşılaşmaktadırlar. Küçük grup, köpekleri hilalin içine tamamen çektikten sonra hilal uçlarından kapatılmaktadır. Böylece kaçıp kurtulma umudu kalmayan köpekler, zaferden uluyan kurtlar tarafından parçalanmaktadır. Bu hikâyedeki zafer öyküsü, planlı ve zekice hareket etmek, Malkoçoğlu ve başarıları ile ilişkilendirilmektedir. Malkoçoğlu aynı zamanda cesur, kuvvetli ve başarılı bir savaşçıdır.

Dizilerde süren bir anlatı yapısı vardır. Her bölüm sonu, diğer bölüme kanca atılarak bitirilir. Böylece izleyicide bir sonraki bölümü izleme isteği ve merakı uyandırılır; tıpkı halk hikâyecilerinin köy kahvelerinde öykünün kalanını diğer akşamlara bırakmaları gibi. Bu anlatı yapısı içinde ana öykü yan öykülerle desteklenmektedir. Karakterin derinleşmesinde söz konusu yan öykülerin etkisi oldukça fazladır. Yan öykülerle, düşünce ve ahlak gibi yönlerden kendisine yakın bulunduğu karakterle bir "emsal duygusu" (Bauman, 1996: 50) hissedilen izleyici, karakterle benzer duygular, acılar, zevkler yaşadığını kabul eder. Muhteşem Yüzyıl dizisi içinde Malkoçoğlu'nun genel devlet görevine ilişkin yaşadıklarının dışında, başka yan öyküleri, izleyicinin daha rahat duygusal bağ kurmasını da sağlamaktadır. Padişah'ın verdiği görevleri yerine getirirken, örneğin kavuşmadığı aşkı Armin ile olan ilişkisini bir alt anlatı olarak izlemek, bu süreçte karakterin geliştirdiği mimikler, bakışlar, onun daha da derinleşmesini sağlamaktadır.

İlk Malkoçoğlu filmi 1966 yılında, sonuncusu ise 1973 yılında çekilmiştir. Karakteri ilk altı filmde Cüneyt Arkın, sonuncu filmde ise Serdar Gökhan canlandırmıştır. Muhteşem Yüzyıl dizisinde Malkoçoğlu karakterini 26. bölümden (21 Eylül 2011) başlayarak Burak Özçivit canlandırmıştır. Filmlerdeki Malkoçoğlu'nun dış görünüşü ile dizideki Malkoçoğlu birbirinden farklıdır. Dizideki Malkoçoğlu, varlıklı bir aileye mensuptur ve kıyafetleri ile toplumun üst kesiminden olduğunu belli etmektedir. Malkoçoğlu filmlerini izlememiş olan daha yeni jenerasyon tarafından daha çok bilinen bugünün Malkoçoğlu karakteri, giyim kuşamının yanı sıra daha naif, daha romantik ve kadın ruhuna daha çok hitap eden ama erkeksi bir karakter olması yönüyle de filmlerin Malkoçoğlu'ndan farklıdır.

Muhteşem Yüzyıl dizisine 26. bölümde giren Burak Özçivit, 56. bölümden sonra ayrılmıştır. Fakat izleyicinin beğenisini kazanmış olan ve çok tutulan Malkoçoğlu karakteri diziyeye 84. bölümde yeniden dâhil olmuştur. Bu ilgide elbette ki ilk oynadığı bölümden itibaren karakteri duruşuyla, konuşma biçimiyle, yürüyüşü, kılıç kullanışı, kadın karakterlerle olan romantik ilişkileriyle bir noktaya taşıyan Burak Özçivit'in oyunculuğu etkili olmuştur. Oyuncunun kendi karizmasının yanına canlandığı Malkoçoğlu karakterinin karizması da eklenince, diziyeye birlikte yeni bir Malkoçoğlu imajı oluşmuştur. Burada, Malkoçoğlu karakterini canlandırmanın gerek karakterin tarihi bir kişilik olması gerek halk tarafından her zaman sevilen bir kahraman olmasından kaynaklanan karizması, Burak Özçivit'in oyunculuk kariyerine de çok katkıda bulunmuştur. Öyle denilebilir ki daha sonraki rolleri açısından kendisine bir yol açmıştır, oyunculuk gelişimi açısından büyük bir ivme katmıştır. Bali Bey'e ait özellikler sonraki karakterlerinde de görülmektedir.

Geçmişe ait bir kahramanın, günümüz toplumundaki bir dizide izleyicinin büyük beğenisini kazanmış olması, bir nostalji duygusunu da beraberinde getirmektedir. Toplumda yaşanan değişimler, geçmişe ait birtakım öğelerin yeniden sunumu ve sembolleştirilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Muhteşem Yüzyıl dizisi yalnızca bölümleriyle ve konusuyla değil oyuncularıyla de dikkat çeken bir dizi olmuştur. Televizyon ve sinema dünyasının ünlü isimleri, canlandırdıkları karakterler ile yurtdışında da dikkat çekmiştir. Malkoçoğlu, 21. yüzyıla uygun bir kahraman oluşu ile sadece Türk izleyicilerin değil kültürel yakınlığın da etkisi ile Orta Doğu ve Arap ülkelerinden de çok sayıda izleyicinin beğenisini kazanmış bir karakterdir. Öyle ki Burak Özçivit bugün halen yurtdışında Bali Bey olarak bilinmekte, adına söyleşiler düzenlenmekte ve gittiği ülkelerde yakın ilgi görmektedir. Sadece Arap Yarımadası değil Balkanlarda da dikkat çeken Malkoçoğlu, Sırp üniversitelerinde ders müfredatlarına eklenmiştir. Her iki Malkoçoğlu karakterine de genel anlamda bakıldığında, görsel olarak izleyiciye ilk Malkoçoğlu imgesini sunan ve bu karakteri oluşturmak için kendisinden özellikler katan Cüneyt Arkın olmuştur. Buna karşılık, farklı bir Malkoçoğlu karakteri oluştursa da sonuçta Bali Bey karakterinin, Burak Özçivit'e daha çok katkıda bulunduğu görülmektedir.

Televizyon dizileri, Muhteşem Yüzyıl gibi tarihi dizilerde gerçek anlatılardan yola çıkıp bir kurgu oluşturarak gerek kamera hareketleri gerek ele aldığı olaylar ve karakterlere ilişkin ikili karşıtlıklar üzerinden kendi gerçekliğini yaratmaktadır. Kahraman-düşman çatışması bunun bir örneği olarak ileri sürülebilir. Malkoçoğlu filmlerinde olduğu gibi Muhteşem Yüzyıl dizisinde de düşman Avrupa'dır. Filmlerin çekildiği dönemlerde Türklük daha önemliyken, bugün Osmanlı önemlidir. Bu farklı bakış açısı Malkoçoğulları'nın kıyafetlerinden, kullandıkları dile kadar yansımaktadır. Düşman da bunun önemli göstergelerindedir. 60'lardan bugüne uzanan ortak ihtiyaç bu bağlamda açıklanabilir. Certeau'ya göre bir toplumda en çok eksikliği hissedilen şey hakkında çok konuşulmaktadır (Adanır, 2012: 101). Buradan hareketle, ulusal birliğe dışarıdan müdahalenin arttığı düşünülüyor, toplumu koruyup tehlikelerden kurtaracak bir kahramana ihtiyaç duyulduğu zamanlarda, bu türden halk kahramanlarının dizilerde yer aldığı çıkarımı yapılabilmektedir.

Cüneyt Arkın'ın filmleri daha çok erkeğe hitap eden, dövüş sahnelerinin yoğunlukta olduğu filmlerken; Burak Özçivit'in dizide oluşturduğu karakter daha çok kadınlara hitap etmektedir. Her iki Malkoçoğlu da kadın izleyici açısından "âşık olunacak erkek" tipindedirler. 1960'lı yıllarda daha fazla aksiyon içinde olan, atlayan zıplayan Cüneyt Arkın bu tipe karşılık gelirken; 21. yüzyılda ise kadınlarla daha romantik ilişkiler içine giren, yeri geldiğinde sevdası için

ağlayabilen Burak Özçivit “âşık olunacak erkek”tir. 21. yüzyılın Malkoçoğlu kadınları etkilediği kadar, kahramanlıklarıyla genel anlamda tüm izleyiciyi de tatmin etmektedir. Öyle ki kadınlarla yaşadığı duygusal ilişkilerde veya cinsel yakınlaşmalarda erkek şovenizmini de desteklemektedir. Bu anlamda ne kadar romantik, naif ve duygusal olursa olsun, erkeksi yönü vurgulanarak her alanda güçlü bir halk kahramanı olduğuna yönelik göndermede de bulunmaktadır.

Malkoçoğlu olarak Cüneyt Arkın	Malkoçoğlu olarak Burak Özçivit
Kavga sahneleri ağırlıklıdır.	Kavga sahneleri daha azdır.
Açık alan çekimleri hâkimdir.	Kapalı mekân çekimleri (meyhane, kahve, saray, sarayın bahçesi vb.) daha fazladır.
Aile tarihine değinilmez, daha bireyseldir.	Aile geçmişine ve hizmetlerine vurgu vardır.
Akıncı kıyafetleri giymektedir.	Kaftan ve kadife giysiler giyer.
Sert erkektir.	Romantik erkektir.
Erkek izleyiciye hitap etmektedir.	Genel izleyiciye hitap etmektedir.
Türklük vurgusu ağır basmaktadır.	Osmanlı vurgusu ağır basmaktadır.

Tablo 1: Malkoçoğlu Karakterleri Arasındaki Farklar

Malkoçoğlu karakterini oyunculuğuyla geliştirip izleyici ile ilk buluşturan Cüneyt Arkın olmuştur. Dönemin yıldız oyuncularından olan Arkın, kendi karizması aracılığıyla oluşturduğu Malkoçoğlu imgesini izleyicinin zihnine yerleştirmiştir. Günümüzde Muhteşem Yüzyıl dizisinde Malkoçoğlu’nu canlandıran Burak Özçivit ise kendi karizmasına ek olarak Malkoçoğlu karakterinin geçmişten edindiği özellikleri de kullanmıştır. Cüneyt Arkın akıncı kıyafetleri içindedir, tek düşmanı Bizans’tır. Türklüğe, Türk kültürüne vurgu yapılmaktadır. Buna karşılık Burak Özçivit kaftan kullanmakta ve sarayda görev aldıktan sonra kadife kıyafetler giymeye başlamaktadır. Dizide savaşılan düşman sayısı fazladır ve Avrupa ile savaşılmaktadır. Dönem dizisi olmasının da etkisi ile Osmanlı kültürüne vurgu yapılmaktadır. Dizideki Malkoçoğlu’nun varlıklı, hanedan tarafından güvenilen ve sevilen bir aileden geldiğinin altı çizilirken, Osmanlı Devleti’ne yaptıkları hizmetler de övülmektedir. Cüneyt Arkın filmlerinde aile ve saray ilişkisini değinilmemektedir.

Malkoçoğlu karakterleri arasındaki farkların karşılaştırıldığı tabloya göre; Cüneyt Arkın filmlerinde sinemanın getirdiği mekân çeşitliliği açık alan sahnelerini arttırırken, Malkoçoğlu’nun daha çok kavga sahneleriyle sunulmasını beraberinde getirmiştir. Bu nedenle erkek izleyiciye hitap etmekte ve onların beğenisi kazanmaktadır. Muhteşem Yüzyıl dizisindeki Malkoçoğlu televizyon ekranının izleyiciye daha yakın olması ve bölümlerin kısıtlı bir zaman içinde çekilmesi nedeniyle kapalı mekânlarda gösterilmektedir. Bu yüzden Burak Özçivit’in sahnelerinde Cüneyt Arkın’a göre daha az kavga bulunmaktadır. Böylece erkek izleyiciye hitap eden filmler, genel izleyiciye hitap eden dizilere dönüşmüştür. Cüneyt Arkın’ın sert Malkoçoğlu’na göre daha romantik bir karakter ortaya koyan Burak Özçivit, kadın izleyici gözünde âşık olunacak bir erkek profili çizmektedir.

Muhteşem Yüzyıl dizisindeki Bali Bey, aşkı çok derin yaşamaktadır. Anlatının ilk yarısında aşk acısı da çekmektedir. Kendisini devletine adadığı kadar, aşka da adayan bir adam olması bakımından romantiktir. İstanbul’daki ilk aşkı Armin’le evlenmesine, din farklılığı nedeniyle Armin’in babası müsaade etmez ve onları ayırır. Fakat bu defa Armin aşkıdan hasta olur,

güçsüz düşer vebaya yakalanır. Buna karşılık Bali Bey ondan vazgeçmez, aşkı için gözyaşı döker, en iyi hekimlere baktırır, evlilik planları yapar ve nikâhlanırlar. Aşklarının hastalığa galip geleceğine inandığını söyler. Aşkı kutsallaştırır. Ne dini farklılıklar ne de ölümcül hastalıklar aşk için engel değildir. Fakat evlendikleri gecenin sabahında Armin ölür. Bali Bey, büyük bir üzüntü içine düşer, yas tutar.

Buna karşılık, padişahın kendisine verdiği Budin kralına taç giydirme görevini de yerine getirir. Yas içindeki romantik kahraman, sorumluluklarından asla taviz vermeyecek kadar da kuvvetlidir, karısını defnedip yola çıkar. Bu görev aynı zamanda onun devlet kademesinde sahip olduğu gücü de göstermektedir. Çalınan tacı geri aldıktan sonra ikinci kez yine Malkoçoğlu takar. Çıkılan seferlerde sadrazamla birlikte padişahın yanında savaşır, padişahın diğer sağ koludur.

Özetle Bali Bey soylu Malkoçoğlu ailesinden gelmektedir. Kendisi gibi ailesi de Osmanlı Devleti'ne hizmet etmiş, destekleri ve yardımları hanedan tarafından bilinip konuşulmaktadır. Malkoçoğlu Bali Bey'in giyimi varlıklı bir aileden geldiğini göstermektedir. Her zaman özenli ve gösterişli bir giyim kuşamı vardır. Başarılı bir Türk akıncı beyi olan Bali Bey, fiziki olarak da güçlü ve dikkat çekicidir. Hızlı hareket eder, cesurdur. İyi kılıç kullanıp, ok atan Bali Bey, şehzadelerin eğitiminde de yer alan örnek bir savaşçıdır. Gücü, çevikliği ve zekâsı Kanuni'nin de anlattığı hikâyede olduğu gibi kurt hikâyesi metaforu ile pekiştirilmektedir.

Gittiği topraklarda kazandığı başarılar herkesçe bilinmekte ve takdir edilmektedir. Böylece kazandığı şanın devamını sağlamak için daha çok mücadeleye girişmesi gerektiği bilincindedir. Kazandığı konumu koruyabilmek Malkoçoğlu için önemlidir. Sarayda oturup kalmak ona göre değildir. Bir yere bağlı olduğunda akıncılığın gereklerini yerine getiremediğinin bilincindedir. Bu yüzden kendi topraklarına dönerek yeni başarılarla imza atmak istemektedir. Yalnız başına seferlere katılması, akınlar yapması gerekmektedir. Her zaman evinden uzaktadır. Üstlendiği görevler, verdiği hizmetler ve devlet onun için kendi istek ve arzularından daha önemlidir. Bir karar alırken kendinden önce hanedanlığı düşünerek hareket etmektedir. Devlet için önemli bir adam olması dışardaki düşmanlar kadar saray halkının içinden de onu kıskananların çıkmasına yol açmaktadır. Bu nedenle onun konumunu sarsmak için hakkında söylentiler çıkartılmış, değerini azaltmak için çalışmalar yapılmıştır. Ancak hiçbirisi başarılı olamamıştır. Malkoçoğlu ve kahramanlıkları dizi aracılığıyla günümüze taşınmaktadır. Böylece toplumun belleğinde 21. yüzyılın değerleriyle harmanlanmış bir kahraman imgesi oluşmaktadır.

SONUÇ

Televizyon dizileri, toplumsal ve bireysel problemleri, eksiklikleri konu aldığı için izleyicinin ilgisini çekmektedir. Dizilerde yer alan farklı karakterler ve bu karakterlere bağlı geliştirilen yan öykülerle anlatı bütünlüğü kurulurken, toplumda yaşanan birtakım dönüşümler de gözler önüne serilmektedir.

İzleyici kahramanın dış görünüşü, diyalogları ve edimlerinden çok onunla duygusal olarak kurduğu bağ sayesinde onun gerçekliğine inanmaktadır. Örneğin Malkoçoğlu, düşmanın son derece korktuğu yenilmez bir savaşçı olmasına karşın, karısı ölünce her sıradan ve gerçek insan gibi üzüntü duyar, acı çeker ve yas tutar. Dolayısıyla yüzyıllar önce yaşamış bir karakteri anlatsa bile Malkoçoğlu bugün onu izleyenler için gerçektir. Bu bağlamda televizyon dizileri, izleyici ile kendi kültüründen kaynaklanan hikâyeleri kullanarak, modern anlamda mitleri

yaşatmaya devam etmektedirler. Çünkü hikâye anlatmak toplum için bir ihtiyaçtır. O dönemde eksikliğini çektiği bir duygunun, ekonomik çıkmazların, siyasi sıkıntıların anlatıldığı hikâyeler dinlemek/izlemek ister. Böylelikle yalnız olmadığını ve her zaman bir umut olacağını görmek ve tatmin olmak ister. Kahraman, bu yalnızlığın giderilmesinde ipi göğüsler. Dramatik anlatı içinde yavaşlatılmış çekimler, kahramanı güçlü gösteren kamera açıları ve çerçeveleme, onun hikâyesi sırasında kullanılan fon müzikleri, dizi içinde kendisi hakkında anlatılan hikâyeler ise karakteri daha da kahramanlaştırmaktadır, mitleştirmektedir.

Cüneyt Arkın'ın oyunculuğuyla görselleşen Malkoçoğlu imgesi, Türk sinema izleyicisinin belleğinde bir kahraman imgesi olarak yer etmiştir. Sonraki yıllarda televizyon aracılığıyla daha fazla sayıda izleyiciye ulaşan bu filmler Malkoçoğlu'nun bir film kahramanı olarak yerini sağlamlaştırmıştır. Malkoçoğlu filmlerini hayatının bir döneminde izlemiş olan izleyiciler için Malkoçoğlu, Cüneyt Arkın demektir. Oyuncunun oluşturduğu kahraman imgesinin etkisi yadsınamayacak kadar büyük olmuştur. Öte yandan Burak Özçivit, Muhteşem Yüzyıl dizisinde var olan Malkoçoğlu imgesinden referans alarak fakat ondan farklı bir Malkoçoğlu imgesi sunmuştur. Dizinin hem süre olarak filmde uzun olması hem de bölümlerinin uzun bir sürece yayılması nedeniyle adeta önce karakteri öğrenip sonrasında da derinleştirmiştir.

Muhteşem Yüzyıl'da Malkoçoğlu'nun ailesine de her daim Osmanlı Devleti'ne bağlı kalmaları ve büyük hizmetlerde bulunmaları nedeniyle göndermelerde bulunmaktadır. Bu, dizi karakteri olan Malkoçoğlu'nun, gerçek yaşamla, tarihle olan bağını hatırlatma işlevi görmektedir. Böylelikle o zamana kadar toplum geneli tarafından film karakteriyle özdeşleştirilen Malkoçoğlu'nun, geçmişte yaşadığı ve Malkoçoğlu ailesinin önemli bir akıncı aile olduğu bilgisi de edinilmeye başlanmıştır. Bu anlamda hem filmler hem dizi gerçek Malkoçoğulları'nın bu topluma ait bir kültürel değer taşıdığını ortaya koymaktadırlar.

Geçmiş dönemlerde sinema filmleri, televizyonun yaşamımıza girmesinden sonra ise diziler, toplumsal belleğin yeniden yapılandırılmasında önemli pay sahibi olmuşlardır. Bu anlamda filmler ve diziler hangi kavramlara, kişilere, olaylara önem verileceği; kimlerin düşman olarak görülmesi gerektiği gibi konularda yönlendirmeler içerebildiği gibi yitip toplumsal değerlerin yeniden hatırlatılması veya belli bir ideolojik görüşün tekrar canlandırılmak istenmesi amacıyla da kurgulanmaktadır. Çünkü günümüzde özellikle televizyon izleme edimi hala çok yaygındır, akşamları ailece yapılan aktivitelerin en başında gelmektedir. Bu zaman diliminde izlenen diziler, toplumsal belleğin, o dönemin siyasi ve ekonomik koşullarına göre şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Osmanlı Devleti'nin en geniş sınırlarına ulaştığı bir dönemi konu edinen Muhteşem Yüzyıl dizisi de benzer bir işlev görmektedir ve bu anlamda bir bellek çalışması olarak değerlendirilmelidir.

İzleyici perdede veya ekranda izlediği görüntünün kurmaca olduğunu bilse de onun yarattığı imgelerin gerçekliğine inanmaktadır. Bu nedenle kurgusal kahramanlar, gerçek yaşamda var olmadıkları bilinse de izleyicinin kabul ettiği ve hayal dünyası ile günlük yaşamı arasında bir yerde konumlandığı imgelerdir. Örneğin bir çizgi roman karakteri olan ve sinemaya da uyarlanan Tarkan 'atıl kurt' repliğiyle bugün bile toplum tarafından tanınmakta ve kabul görmektedir. Öte yandan gerçek yaşamda var olmuş bir kahramanın yerine geçen kahraman imgeleri de bulunmaktadır. Bu imgeler aynı zamanda tarihsel bir zaman dilimine ve çeşitli olaylara göndermede buldukları için izleyicinin ilgisini daha çok çekmektedirler. Film veya dizilerde yer alan bu tür kahramanlar, gerçeğin birebir kopyası olmadıkları gibi içinde

buldukları toplumsal koşullara göre yeniden ve yeniden kurgulanarak sunulmaktadır. Yine de onlar izleyici için geçmişteki gerçek kahramanın bir temsilidirler; izleyici geçmişe, bugünün kahramanının gözünden bakar ve kendi geçmişiyile bağ kurar. İçinde bulunduğu topluma aidiyet hisleri geliştirir ve kendinde ya da toplumda bulduğu eksik yönler için bir tatmin sağlar. Bu bağlamda gerek filmlerde gerekse dizide yer alan Malkoçoğlu karakteri, tarihsel gerçekliği sayesinde izleyicinin daha çabuk özdeşlik kurduğu ve hayalden öte gerçek alana yerleştirdiği bir imge olmuştur. Ona göre ekranda izlediği Malkoçoğlu, tarihteki Malkoçoğlu'nun bir izdüşümü gibidir.

Malkoçoğlu imgesi, izleyici için gerçek Malkoçoğlu imgesini inşa etmektedir. Fakat filmlerdeki Malkoçoğlu ile dizideki Malkoçoğlu, birbiriyle tamamen örtüşen bir karakter sunmaktadır. Filmin süre kısıtlaması, dizinin daha uzun bir zamana yayılması buna karşılık filmin mekân çeşitliliği, dizinin kapalı mekân kullanımı gibi yapım öğeleri bu farklılıklarda etkilidir. Buna karşın filmlerdeki Malkoçoğlu Cüneyt Arkın, döneminin yıldız oyuncularındandır ve Türk Sinema Tarihi'nde yer etmiş önemli bir oyuncudur. Karakteri canlandırırken özellikle dövüş sahnelerindeki performansı ile izleyici nezdinde yenilmez Türk akıncısı imajını oluşturmuştur. Bu da aynı zamanda izleyicinin tarihte düşmana karşı girişilen mücadelelerde yer alan akıncılara ilişkin tasavvurlarında belirleyici olmaktadır. Burak Özçivit, Muhteşem Yüzyıl dizisindeki Malkoçoğlu karakteri ile Türk izleyicisi tarafından daha çok tanınır hale gelmiştir. Burak Özçivit'in Malkoçoğlu karakteri de yenilmez bir akıncıdır. Fakat filmlerdekine göre daha romantik, aşka duyarlı bir imge ortaya koymaktadır. Filmlerdeki sert Malkoçoğlu, dizide yeri geldiğinde gözyaşı dökebilecek kadar naiftir. Her iki Malkoçoğlu da ne olursa olsun devlete bağlıdır, devletin devamlılığı ve bu uğurda yapılması gerekenler onlar için her şeyden önce gelmektedir.

Sonuç olarak toplumun büyük kesimi tarafından yoğun olarak tüketilen filmler ve diziler, toplumsal kültürün ve tarihi değerlerin öğretilmesi ve aktarılması açısından önemli bellek araçlarıdır. Bu anlamda her iki anlatı türünün de tarihte yer etmiş fakat yeterince bilinmeyen ya da farklı sebeplerden yanlış tanınmış olan tarihsel kişilikleri sunmada son derece temel işlevlere sahip oldukları göz ardı edilmemelidir. Tarihsel kişiliklerin dizi veya filmler aracılığıyla sunumu, toplumsal belleğin hatırlatılması ve bugüne ışık tutacak bir geçmişin çağırılması açısından da çok değerlidir. Anlatıların kurgu aşamasından izleyicilere sunumuna kadar geçen süreçte olayların yaşandığı bağlamın dikkate alınmasının tarihi kişilikleri anlamayı kolaylaştırabileceği düşünülmektedir. Geçmişten esinlenerek oluşturulan kahraman karakterler gerçeğe bağlı kalmakla birlikte günümüz toplumunun ihtiyaçları ve dinamikleri çerçevesinde geliştirilmelidirler. Böylece gerçekle kurulan bağ kuvvetlenirken, tarihi kişiliğin kahramanlıkları da pekiştirilme ve yaygınlaşma imkânı bulabilecektir. Malkoçoğlu'nun Kocaeli Gebze yöresi ile bağlantısının ortaya konulması için bu konu ile ilgili ayrı toplantıların yapılması önemlidir. Dizi ve filmde bu yörenin vurgusu yoktur.

KAYNAKÇA

- Adanır, O. (2012). Sinema, Televizyon, Kültür. İstanbul: Hayalperest.
- Bauman, Z. (1996). Sosyolojik Düşünmek. Çev. Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı.
- Binyazar, A. (1996). Dede Korkut. İstanbul: YKY.
- Çevik, M. (2015). Televizyon Dizileri Halk Hikâyelerinin Modern Şekli Midir?. *Milli Folklor*, 67, 34-46.
- Demirkol, N. (2005). "Yeni Köy"e "Eski Adet": Masal Anlatan Dizi Ekmek Teknesi. *Milli Folklor*, 67, 5-9.
- Edgar-Hunt, R., Marland, J., Rawle, S. (2012). Film Dili. Çev. Senem Aytaç. İstanbul: Literatür.
- İlhan, V. (2014). Medya Çalışmalarında İzleyici. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Kaplan, Y. (1993). Televizyon. İstanbul: Ağaç.
- Kolker, R. (2011). Film, Biçim ve Kültür. Çev. Fırat Ertınaz, Ali Güney, Zeynep Özen, Onur Şakır, Berivan Tokem, Dilek Tunalı, Ertan Yılmaz. Ankara: De Ki Sinema.
- Otan, O. (2014). Televizyonda Gerçeklik Algısı. İstanbul: Agora.
- Ryan, M., Lenos, M. (2012). Film Çözümlemesine Giriş: Anlatı Sinemasında Teknik ve Anlam. Çev. Emrah Suat Onat. Ankara: De Ki Sinema.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. 9. Baskı. Ankara: Seçkin.

